

การเลี้ยงไก่เบตงในหมู่บ้านใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย :

2. การศึกษาลักษณะประจำพันธุ์ของไก่เบตง การเจริญเติบโต เปอร์เซ็นต์ซาก และลักษณะการผลิตไข่ของไก่เบตง

ปิ่น จันจุฬา⁽¹⁾ วรวิทย์ วณิชากิจชาติ⁽²⁾ ช่าง ทองจำรูญ⁽³⁾ สมควร ทองปราง⁽³⁾ และสมศักดิ์ เหล่าเจริญสุข⁽¹⁾

Abstract

Village Betong Chicken Production in Three Southernmost Thailand :

2. A study of Characteristics, growth, carcass yield and egg performance of Betong Chickens

The number and distribution of betong chicken in southernmost provinces of Thailand have been surveyed. The Betong chickens were mostly found in Betong district, Yala Province and Pattani province, respectively. However, they were rarely found in Narathivas province. The Betong chicken is a native chicken originated from Betong district that is southern Thailand. A study of Characteristics, growth, carcass yield and egg performance of Betong Chickens at maturity, body weight and prechilled carcass weight of male and female were 2.11–2.35 and 1.69-1.78 kg. and 82.07 and 78.77%, respectively. The chicks down are whitish-yellow color. Slow feather appeared during 0-4 weeks of age with few primary and secondary feathers, which are narrower and shorter than those of the other native varieties. When the Betong chicken is an adult, only 4-8 secondary wing feathers have developed, and the tail feathers are short. In adult the plumage of males are reddish-yellow while the females are whitish-yellow. The skin color is yellower than other Thai native chickens. The comb is single type.

Keywords : Betong chicken, Characteristic of Betong, Three southernmost provinces, Thailand.

⁽¹⁾ วท.ม. (เกษตรศาสตร์), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาเทคโนโลยีและการอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จังหวัดปัตตานี 94000,⁽²⁾ วท.ม. (สัตวศาสตร์), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90112,⁽³⁾ วท.ม. (เกษตรศาสตร์), นักวิชาการสัตวบาล ศูนย์วิจัยบำรุงพันธุ์สัตว์ยะลา จังหวัดยะลา, 95000

⁽¹⁾ Department of Technology and Industries , Faculty of Sciences and Technology , Prince of Songkla University , Pattani 94000, Thailand.

⁽²⁾ Department of Animal science, Faculty of Natural Resource, , Prince of Songkla University, Hat Yai, Songkhla 90112, Thailand.

⁽³⁾ Yala Research and Breeding station, Moug, Yala 95000, Thailand.

การเลี้ยงไก่เบตงในหมู่บ้านใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย:

2. การศึกษาลักษณะประจำพันธุ์ของไก่เบตง การเจริญเติบโต เปอร์เซ็นต์ซาก และลักษณะการผลิตไข่ของไก่เบตง

ปิ่น จันจุฬา ⁽¹⁾ วรวิทย์ วณิชากิจชาติ ⁽²⁾ ชำรง ทองจำรูญ ⁽³⁾ สมควร ทองปร่าง ⁽³⁾ และสมศักดิ์ เท่งเจริญสุข ⁽¹⁾

บทคัดย่อ

ศึกษาการกระจายของประชากร และลักษณะประจำพันธุ์ พบว่าไก่เบตงเป็นไก่พื้นเมืองที่นิยมเลี้ยงกันแพร่หลายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดที่มีการเลี้ยงหนาแน่นมากที่สุดคือจังหวัดยะลา ได้แก่ อำเภอเบตง รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี โดยมีแหล่งกำเนิดจากอำเภอเบตงจังหวัดยะลา เพศผู้และเพศเมียมีน้ำหนักเมื่อโตเต็มที่ 2.11-2.35 และ 1.69-1.78 กิโลกรัม มีเปอร์เซ็นต์ซากอ่อน 82.07 และ 78.77 ตามลำดับ เพศเมียเริ่มให้ไข่เมื่ออายุ 23 สัปดาห์ ให้ไข่ 13 ฟอง/ชุด มีน้ำหนักไข่ 47.77 กรัม/ฟอง ส่วนลักษณะสีขนไก่เบตงมีขนปกคลุมสีเหลืองอ่อน และขนงอกช้าในช่วงอายุ 0-4 สัปดาห์ มีขน primary และ secondary น้อยมาก และมีลักษณะสันแคบกว่าไก่พื้นเมือง เมื่อโตเป็นหนุ่มสาวไม่มีการพัฒนาของขนหาง มีเฉพาะขนปีกรอง 4-8 ขน ส่วนตัวผู้จะมีขนสร้อยสีเหลืองแดง ส่วนตัวเมียมีสีเหลืองอ่อน มีผิวหนังค่อนข้างสีเหลือง และหงอนเป็นชนิดหงอนจักร

คำหลัก : ไก่เบตง ลักษณะประจำพันธุ์ของไก่เบตง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเทศไทย

บทนำ

ภาคใต้เป็นภาคที่มีเศรษฐกิจสังคมดี ประชากรมีรายได้ปี 2536 เฉลี่ย 39,275 บาทต่อคนต่อปี มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 ต่อปี และการลงทุนสูง โดยในปี 2537 มีเงินลงทุน 16,989 ล้านบาท โดยเฉพาะปัจจุบันมีโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ (Southern Seaboard) และโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย (Indonesia Malaysia Thailand Growth Triangle) ซึ่ง 3 จังหวัด ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538) ต่อไปจะมีกำลังซื้ออาหารที่มีคุณภาพมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐบาลจะมีการส่งเสริมอย่างจริงจังการเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา จากอัตราเพิ่มร้อยละ 1.0 เป็น ร้อยละ 4.3 ในปี 2536 (กรมปศุสัตว์, 2539) แต่ในบางภาค และบางพื้นที่กลับพบว่า การขยายตัวเป็นไปอย่างช้า ๆ และโดยภาพรวมระยะ 5 ปี มีแนวโน้มลดลงในบางช่วง โดยเฉพาะภาคใต้ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 กำหนดอัตราการขยายตัวไว้ร้อยละ 5.6 ลดลงเหลือประมาณร้อยละ 2.5-3 ต่อปี จากรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2539) รายงานว่า ภาคใต้มีการผลิตปศุสัตว์รวมทั้งประเทศต่ำสุด 18,178,352 ตัว หรือ ร้อยละ 9.87 เทียบกับจำนวนสัตว์ในเวลาเดียวกันของภาคอื่นๆ ซึ่งมีจำนวนไม่พอเพียงต่อการบริโภค จึงต้องมีการนำเข้าจากภาคอื่นๆ สอดคล้องกับรายงานของกรมปศุสัตว์ (2539) รายงานว่า พื้นที่ที่ขาดแคลนสุกรเพื่อการบริโภคได้แก่ พื้นที่ปศุสัตว์เขต 8 และเขต 9 ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้

ไก่จัดเป็นสัตว์เลี้ยงขนาดเล็กรที่มีการเลี้ยงกันอยู่แพร่หลายทุกประเทศทั่วโลก เป็นการเลี้ยงไก่เพื่อให้ได้ผลผลิตสำหรับการบริโภคเป็นหลักซึ่งได้แก่ เนื้อและไข่และยังมีผลพลอยได้อื่น ๆ จากการเลี้ยงไก่ เช่น ปุยมูลไก่ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นทางเลือกอันหนึ่ง ที่จะทดแทนการนำเข้าเนื้อสัตว์ เพราะไก่พื้นเมืองมีศักยภาพในการผลิตเนื้อค่อนข้างสูง ไก่เบตง (betong chicken) เป็นไก่พื้นเมืองที่นิยมเลี้ยงกันแพร่หลายในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีแหล่งกำเนิดจากไก่พันธุ์แลงชาน (Langshans) มีลักษณะประจำพันธุ์ คือ ช่วงระยะไก่เล็กไม่ค่อยมีขน เมื่อโตเต็มวัยปากมีสีเหลืองผสมสีแดง คิ้วหูแดง คิ้ว และบริเวณตามีขนสีเหลืองแซมขาว ปรกติมีขนสีเหลืองหน่งและลำแข้งสีเหลือง มีการเจริญเติบโตและประสิทธิภาพการใช้อาหาร น้ำหนักตัวมีชีวิต และเปอร์เซ็นต์ซากดีกว่าไก่พื้นเมืองทั่วไป (Horst, 1989 อ้างโดยนิรัตน์ และรัตนนา, 2539) เป็นไก่ที่ทนต่อสภาพอากาศร้อน โรคแมลง และอาหารคุณภาพต่ำได้ดี นิยมปล่อยเลี้ยงในสวนยางพารา

อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย ยังไม่มีการศึกษาจำนวน การกระจายของประชากร และลักษณะประจำพันธุ์ของไก่เบตง และก็ยังมีปัญหาบางประการ ที่ทำให้การเลี้ยงไก่เบตงยังไม่แพร่หลาย ในฐานะที่มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษา การวิจัย และบริการชุมชนในภูมิภาคภาคใต้ จึงควรมีการศึกษา การเลี้ยงไก่เบตงในหมู่บ้านใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย อย่างเป็นระบบเพื่อเป็นการสงวนพันธุกรรมดี ๆ ของสัตว์ในท้องถิ่นในภาคใต้ให้ดีขึ้น ซึ่งมีความหลากหลาย

ทางชีวภาพ (biodiversity) อยู่ในตัว เพื่อทราบจำนวน การกระจายของประชากรและลักษณะประจำพันธุ์ และแนวทางในการเลี้ยงไก่เบตง เป็นต้น เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต และความ เป็นอยู่ของประชากร ในภูมิภาคนี้

วัตถุประสงค์และวิธีการ

การสำรวจจำนวนและการกระจายของประชากรและลักษณะประจำพันธุ์ของไก่เบตง มีวิธีการดังต่อไปนี้

ทำการสำรวจเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับจำนวน และการกระจายของไก่เบตงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แหล่งที่มาข้อมูลคือ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานเกษตร จังหวัด สำหรับในท้องที่มีไก่เบตงจำนวนมากในจังหวัด ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส จะมีการสำรวจ และสอบถามเจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอ และตำบล (ปศุสัตว์อำเภอ เกษตรตำบล หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) เพิ่มเติม และสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เบตง เพื่อเป็นการตรวจสอบความไม่สมบูรณ์ หรือความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่เกิดขึ้นได้ ข้อมูลที่ได้ นำมาประกอบการวิเคราะห์ทางสถิติ จำนวนไก่เบตง ในช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2543 ของแต่ละจังหวัด

การศึกษาลักษณะประจำพันธุ์ของไก่เบตง ทำการซื้อไก่เบตง จำนวน 50-100 ตัว ประกอบด้วยไก่เบตงอายุ 1 สัปดาห์ และไก่เบตงที่โตเต็มที่แล้ว จากหมู่บ้านใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทยอยซื้อครั้งละ 20-30 ตัว ไก่เบตงที่ซื้อมาทั้งหมด เป็นไก่ที่ปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติ ไม่มีการให้อาหารเสริมใดๆ การศึกษาลักษณะประจำพันธุ์ จะกระทำในวันถัดไป หลังจากไก่มาถึงฟาร์มเลี้ยงสัตว์ทดลองของมหาวิทยาลัย จะทำการศึกษาไก่เบตง 4 ระยะ คือ (1) ระยะลูกไก่-อายุ 8 สัปดาห์ (2) ระยะ 16 สัปดาห์ (3) ระยะ 24 สัปดาห์(เริ่มไข่^{ใหม่}เพศเมีย) และอายุ 24 สัปดาห์ (เพศผู้) และ (4) อายุ 1 ปี (เพศเมีย) และอายุ 1-2 ปี (เพศผู้) ลักษณะที่ศึกษา จะศึกษาลักษณะตามวิธีของ The American Poultry Association (1985) ดังนี้ คือ Size and Weight, Shape and Type, Color and Feather (ด้วยอุปกรณ, Figure 1) บันทึกน้ำหนักไก่ จำนวนไข่ น้ำหนักไข่ คุณภาพไข่ ความหนาของไข่ขาว และลักษณะทางซาก (dressing percentage) เป็นต้น สถานที่ทำการทดลอง ทดลองที่ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ทดลองของสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และฟาร์มเลี้ยงสัตว์ทดลองของแผนกเทคโนโลยีการเกษตร ภาควิชาเทคโนโลยีและการอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จังหวัดปัตตานีใช้เวลาทดลอง 12 เดือน ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2542 ถึง เดือนกันยายน 2543

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. การกระจาย และลักษณะประจำพันธุ์ของไก่อเบตง

จากการศึกษาการกระจายตัวของประชากรไก่อเบตงจากสถิติจำนวนไก่อเบตงที่ได้จากการสำรวจใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) พบว่า ในปี พ.ศ. 2543 ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดที่มีการเลี้ยงไก่อเบตงหนาแน่นมากที่สุดคือ จังหวัดยะลา ได้แก่ อำเภอเบตง เนื่องจากเชื่อกันว่ามีแหล่งกำเนิดมาจากอำเภอเบตงจึงถูกตั้งชื่อให้เหมือนกัน (Tai and Huang, 1989) รองลงมาคือ อำเภอเมือง อำเภอบันนังสตา และอำเภอธารโต รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี ได้แก่ อำเภอปะนาเระ ซึ่งมีการเลี้ยงเพียงเล็กน้อย ส่วนจังหวัดนราธิวาสไม่มีการเลี้ยง การที่การกระจายตัวของประชากรไก่อเบตงในแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกัน อาจจะมีเหตุผลเนื่องมาจากความแตกต่างกันในการเก็บรวบรวมข้อมูล หรืออาจเนื่องมาจากไม่ข้อมูลพื้นฐานของประชากรไก่อเบตงมาก่อน จึงไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ และการเลี้ยงไก่อเบตงมีเฉพาะบางส่วนของภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดยะลาเท่านั้น

อย่างไรก็ตามจากการสำรวจข้อมูลในภาคสนาม ปี 2543 พบว่าการเลี้ยงไก่อเบตงพันธุ์แท้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อการบริโภค และขาย ขณะที่ความต้องการเพื่อการบริโภคไก่อเบตงทั้งภายใน และต่างประเทศ (มาเลเซีย และสิงคโปร์) มีมากขึ้นจึงมีไม่เพียงพอับความต้องการ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พ่อแม่พันธุ์จำนวนมากถูกฆ่าชำแหละเพื่อการบริโภคเนื่องจากมีราคาดี

จากการศึกษาลักษณะประจำพันธุ์ของไก่อเบตง (แยกเพศ) ที่ระดับอายุต่างๆ แสดงในตารางที่ 1 พบว่าเมื่อไก่อเบตงเพศผู้โตเต็มวัยแล้ว (อายุ 24 สัปดาห์) จะมีน้ำหนักโดยเฉลี่ย 2.11 กิโลกรัม สอดคล้องกับการสำรวจไก่อเบตงขุนที่ชายมีน้ำหนักอยู่ในช่วง 1.5-2.0 กิโลกรัม ระยะเวลาเลี้ยง 5-8 เดือน ซึ่งสูงกว่าน้ำหนักเมื่ออายุ 8 และ 16 สัปดาห์ ประมาณ ร้อยละ 71.56 และ 23.70 สำหรับความกว้าง และยาวกะโหลก หงอน คอ ปีก รอบอก ลำตัว และส่วนต่างๆ ของร่างกาย ดังแสดงในตารางที่ 4.25 ตามลำดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยของลักษณะเหล่านี้จะสูงกว่าค่าเฉลี่ยของไก่อเบตงเมื่ออายุ 16 สัปดาห์ ประมาณ ร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 24 และเมื่ออายุ 52 สัปดาห์ มีน้ำหนัก 2.35 กิโลกรัม สอดคล้องกับรายงานของ Tai and Huang (1989) ไก่อเบตงโตเต็มที่ (adult) มีน้ำหนัก 2.0-2.5 กิโลกรัม เช่นเดียวกับทวี และอรพิน (2537) และนิรัตน์และรัตนา (2539) รายงานว่า ไก่อเบตงเพศผู้มีน้ำหนักโตเต็มที่สูงสุดไม่เกิน 3 กิโลกรัม

จะเห็นว่าน้ำหนัก และความยาวส่วนต่างๆ ของร่างกายเพิ่มขึ้นตามระดับอายุของไก่อเบตง โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 8-16 สัปดาห์ หลังจากนั้นค่อยๆ ลดลง อย่างไรก็ตามน้ำหนักตัวของไก่อเบตงที่ได้จากการศึกษามีค่าน้อยกว่าที่เคยรายงานไว้โดย นิรัตน์และรัตนา (2539) ศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิตซากไก่อเบตง ทั้งนี้อาจเนื่องจากสภาพการเลี้ยงดู และ

การให้อาหารที่แตกต่างกัน การเลี้ยงแบบขังกรงหรือขังคอกมีผลทำให้ไก่มีน้ำหนักตัวมากกว่า สภาพการเลี้ยงแบบปล่อยเลี้ยงตามพื้นเนื่องจากสัตว์ใช้พลังงานน้อยกว่า (Deaton et al., 1974)
ตารางที่ 1. แสดงลักษณะต่างๆ ของไก่เบตงเพศผู้ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ลักษณะ	ค่าเฉลี่ย (เพศผู้) ^{1,2}			
	อายุ 8 สัปดาห์	อายุ 16 สัปดาห์	อายุ 24 สัปดาห์	อายุ 52 สัปดาห์
น้ำหนัก (กก.)	0.60 ± 0.21	1.61 ± 0.19	2.11 ± 0.28	2.35 ± 0.19
ความกว้างกะโหลก (ซม.)	2.32 ± 0.22	2.74 ± 0.31	2.92 ± 0.09	3.03 ± 0.21
ความยาวกะโหลก (ซม.)	5.17 ± 0.58	6.82 ± 0.38	7.20 ± 0.29	7.34 ± 0.14
ความกว้างหงอน (ซม.)	0.63 ± 0.18	1.34 ± 0.31	1.76 ± 0.25	2.10 ± 0.41
ความยาวหงอน (ซม.)	3.57 ± 0.65	6.52 ± 0.87	8.56 ± 1.04	10.98 ± 1.58
ความยาวคอ (ซม.)	10.44 ± 2.66	15.55 ± 1.51	16.63 ± 0.91	19.88 ± 1.44
ความยาวปีก (ซม.)	35.65 ± 5.57	49.97 ± 2.93	50.75 ± 2.65	51.32 ± 0.50
ความยาวรอบอก (ซม.)	19.68 ± 2.67	29.15 ± 1.94	32.91 ± 1.14	33.75 ± 0.50
ความกว้างลำตัว (ซม.)	4.14 ± 0.87	5.98 ± 0.36	6.66 ± 0.37	7.80 ± 0.63
ความยาวลำตัว (ซม.)	12.75 ± 1.94	19.74 ± 1.24	20.31 ± 1.24	21.75 ± 1.71
ความลึกลำตัว (ซม.)	8.31 ± 0.65	12.13 ± 0.70	13.37 ± 0.74	14.35 ± 0.52
Keel (ซม.)	6.69 ± 0.83	9.00 ± 0.51	9.49 ± 0.53	10.56 ± 4.94
Pubic (ซม.)	1.48 ± 0.32	2.13 ± 0.29	2.59 ± 0.52	3.15 ± 0.30
Lateral (ซม.)	1.64 ± 0.42	1.54 ± 0.41	1.57 ± 0.74	1.93 ± 0.22
Pubic-lateral (ซม.)	2.20 ± 0.32	2.75 ± 0.47	3.18 ± 0.37	3.50 ± 0.43
Keel-lateral (ซม.)	4.23 ± 0.68	4.72 ± 0.73	5.38 ± 1.18	5.60 ± 0.34
ทวาร (ซม.)	1.27 ± 0.09	1.54 ± 0.20	1.65 ± 0.47	1.93 ± 0.05
ความยาวขา (ซม.)	10.30 ± 2.16	16.58 ± 1.61	17.33 ± 0.86	18.00 ± 0.00
ความยาวรอบแข้ง (ซม.)	3.47 ± 0.59	4.12 ± 0.57	4.94 ± 0.35	5.40 ± 0.39
ความยาวแข้ง (ซม.)	7.35 ± 1.23	11.34 ± 1.06	11.97 ± 0.72	12.75 ± 0.87

¹ ค่าเฉลี่ย ± ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SD)

² ข้อมูลจากไก่เบตงเพศผู้ จำนวน 50 ตัว

ขณะที่ไก่เบตงเพศเมียเมื่อโตเต็มวัยแล้ว (24 สัปดาห์) พบว่าจะมีน้ำหนักโดยเฉลี่ย 1.69 กิโลกรัม ซึ่งสูงกว่าน้ำหนักเมื่ออายุ 8 และ 16 สัปดาห์ ประมาณร้อยละ 69.82 และ 24.85 และเมื่ออายุ 52 สัปดาห์ มีน้ำหนัก 1.78 กิโลกรัม ใกล้เคียงกับรายงานของ Tai and Huang (1989) และปิ่น (2541) กล่าวว่า ไก่เบตงเพศเมียน้ำหนักตัวเมื่อโตเต็มที่ประมาณ 1.5-1.9 กิโลกรัม สำหรับความกว้าง และยาวกะโหลก หงอน คอ ปีก รอบอก ลำตัว และส่วนต่างๆ ของร่างกาย ดังแสดงในตารางที่ 4 ตามลำดับ ทำนองเดียวกับเพศผู้โดยเพิ่มขึ้นตามอายุไก่ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งค่าเฉลี่ยของลักษณะเหล่านี้จะสูงกว่าค่าเฉลี่ยของไก่เบตงเมื่ออายุ 16 สัปดาห์ ประมาณ ร้อยละ 1 ถึง ร้อยละ 48 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2. แสดงลักษณะต่างๆ ของไก่เบตงเพศเมียใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Figure 3-5)

ลักษณะ	ค่าเฉลี่ย (เพศเมีย) ^{1,2}			
	อายุ 8 สัปดาห์	อายุ 16 สัปดาห์	อายุ 24 สัปดาห์	อายุ 52 สัปดาห์
น้ำหนัก (กก.)	0.51 ±0.03	1.27 ±0.14	1.69 ±0.23	1.78 ±0.23
ความกว้างกะโหลก (ซม.)	2.31 ±0.21	2.55 ±0.22	2.72 ±0.24	2.73 ±0.15
ความยาวกะโหลก (ซม.)	5.02 ±0.53	6.23 ±0.23	6.25 ±0.34	6.49 ±0.35
ความกว้างหงอน (ซม.)	0.51 ±0.24	0.43 ±0.13	0.69 ±0.31	0.78 ±0.17
ความยาวหงอน (ซม.)	2.90 ±0.62	3.39 ±0.43	4.31 ±0.92	4.73 ±0.75
ความยาวคอ (ซม.)	9.09 ±1.59	14.08 ±1.04	14.31 ±1.40	16.87 ±0.95
ความยาวปีก (ซม.)	33.23 ±3.58	43.96 ±2.13	44.93 ±1.92	45.06 ±2.12
ความยาวรอบอก (ซม.)	18.99 ±2.46	27.53 ±1.31	30.72 ±1.13	31.67 ±1.23
ความกว้างลำตัว (ซม.)	4.30 ±0.34	5.54 ±0.33	6.74 ±0.30	7.03 ±0.35
ความยาวลำตัว (ซม.)	12.12 ±1.51	18.01 ±0.96	18.24 ±1.06	18.57 ±0.78
ความลึกลำตัว (ซม.)	8.03 ±0.37	11.07 ±0.65	12.15 ±0.93	13.89 ±0.85
Keel (ซม.)	6.45 ±0.76	8.78 ±0.74	9.80 ±0.73	10.42 ±0.72
Pubic (ซม.)	1.49 ±0.34	2.18 ±0.33	3.08 ±0.46	3.70 ±0.42
Lateral (ซม.)	1.65 ±0.41	1.48 ±0.39	2.84 ±0.54	3.38 ±0.88
Pubic-lateral (ซม.)	2.05 ±0.22	2.65 ±0.42	3.23 ±0.45	3.43 ±0.33
Keel-lateral (ซม.)	4.05 ±0.55	4.29 ±0.65	5.88 ±0.30	6.53 ±1.25
ทวาร (ซม.)	1.24 ±0.10	1.56 ±0.24	2.46 ±0.33	2.63 ±0.36
ความยาวขา (ซม.)	9.60 ±1.78	14.28 ±1.20	15.01 ±0.54	15.05 ±0.93
ความยาวรอบแข้ง (ซม.)	3.19 ±0.30	4.09 ±0.29	4.13 ±0.32	4.19 ±0.37
ความยาวแข้ง (ซม.)	6.89 ±0.99	9.66 ±0.78	9.71 ±0.81	10.37 ±1.06

¹ ค่าเฉลี่ย ± ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SD)

² ข้อมูลจากไก่เบตงเพศเมีย จำนวน 50 ตัว

2. ผลผลิตซาก (carcass yield)

น้ำหนักตัวมีชีวิต น้ำหนักซาก และส่วนต่างๆ ของซากที่ชำแหละเมื่ออายุ 24 สัปดาห์ ของไก่เบตงเพศผู้และเพศเมีย โดยการคำนวณเทียบเป็นค่าร้อยละของน้ำหนักมีชีวิต (live weight) แสดงไว้ในตารางที่ 3 และ Figure 2 พบว่าไก่เบตงเพศผู้มีเปอร์เซ็นต์ซากอุ่น (prechilled carcass weight) เนื้ออกสันนอก (pectoralis major weight) สะโพก (thigh weight) น่อง (drumstick weight) ปีก (wing weight) แข้ง (shank weight) หัว (head weight) หัวใจ (heart weight) และม้าม (spleen weight) สูงกว่าเพศเมีย ในขณะที่เปอร์เซ็นต์เนื้ออกสันใน (pectoralis minor weight) ซี่โครงและหลัง (skeletal frame weight) คอ (neck weight) ตับ (liver weight) กึ้น (gizzard weight) และไขมันในช่องท้อง (abdominal leaf fat weight) สูงกว่าไก่เบตงเพศผู้ ซึ่งค่าผลผลิตซากใกล้เคียงกับรายงาน

ของนิรตันและรัตนนา (2539) นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน คือ ผิวหนังของไก่เบตงมีสีเหลืองทำให้ชาวมียลักษณะเป็นที่น่าพอใจ และตรงกันความต้องการของผู้บริโภค จึงนับว่าเป็นข้อได้เปรียบอีกประการหนึ่งของไก่เบตง จึงเป็นสาเหตุทำให้เนื้อไก่เบตงมีราคาจำหน่ายในตลาดสูงกว่าไก่เนื้อทั่วไป เนื่องจากปัจจุบันไก่เบตงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นไก่พื้นเมืองที่ให้เนื้อคุณภาพดี รสชาติแตกต่างไปจากไก่พื้นเมืองทั่วไป คือ มีรสหอมหวานนุ่ม ไม้และเหมือนเนื้อไก่อื่นๆ จนเป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดทางภาคใต้ เช่น นราธิวาส และยะลา เป็นต้น (ปิ่น, 2541) ส่วนการสะสมไขมันในช่องท้องพบว่า เพศเมียมีการสะสมไขมันในช่องท้องมากกว่าไก่เพศผู้ น่าจะเป็นผลมาจากการทำงานของฮอร์โมนเพศเมีย ซึ่งทำหน้าที่กระตุ้นให้มีการสะสมไขมันในช่องท้อง และตามส่วนต่างๆ ของร่างกายมากกว่าเพศผู้ (Lecstra, 1986)

3. สมรรถภาพการผลิตของไก่เบตงเพศเมีย

แสดงสมรรถภาพการผลิตของไก่เบตงเพศเมียดังแสดงในตารางที่ 4 พบว่าอายุเริ่มไข่ประมาณ 23 สัปดาห์ โดยให้ไข่ 13 ฟองต่อชุด หรือ 60 ฟองต่อตัวต่อปี ซึ่งมีน้ำหนักไข่ประมาณ 47.77 กรัม สอดคล้องกับการสำรวจแม่ไก่เบตงให้ไข่ 6-15 ฟองต่อตัวต่อครั้ง ให้ไข่ 4 ครั้งในรอบปี โดยให้ไข่ทั้งหมด 41-60 ฟองต่อปี และใกล้เคียงกับรายงานของวิรัตน์และรัตนนา (2539) มีสีไข่แดง (egg yolk color, score) ระดับ 9.53 และมีค่าฮอกยูนิท (Haugh unit) ความสูงและความกว้างไข่ขาว ดัชนีไข่ขาว ความสูงและความกว้างไข่แดง ดัชนีไข่แดง และความหนาเปลือกไข่ (egg thickness, mm.) เท่ากับ 63.25, 3.86, 8.20, 0.04, 16.17, 4.13, 0.36 และ 0.33 ตามลำดับ ผลการทดลองใกล้เคียงกับรายงานของรัตนนาและนิรตัน (2539) ซึ่งได้ทำการทดลองในไก่พื้นเมือง อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันคืออยู่แล้วว่าการเริ่มการให้ไข่ของแม่ไก่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะน้ำหนักตัว (Soller et al., 1984) น้ำหนักตัวต่ำสุดเมื่อเริ่มให้ไข่ซึ่งผันแปรไปตามพันธุ์ และสภาพแวดล้อมรวมถึงความยาวชั่วโมงแสง และอาหารด้วย (Eitan and Soller, 1991; 1995) ในเรื่องคุณภาพของไข่ปรากฏว่าค่าสีไข่แดงสูงกว่ารายงานของเสาวนิตและคณะ (2544) ซึ่งทดลองในไก่ไข่ (8.50) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความแตกต่างเรื่องของพันธุ์ อาหาร และเป็นคุณสมบัติที่ดีของไก่พื้นเมืองในการสังเคราะห์สารสีแดงในไข่แดงสูงกว่าไก่ไข่ จึงเป็นที่นิยมของผู้บริโภคในปัจจุบันและยังปลอดภัย สารเคมีตกค้างในไข่

ตารางที่ 3 แสดงเปอร์เซ็นต์ซากไก่เบตง (Figure 2)

ส่วนประกอบ	ไก่เบตง ^{1,2}	
	เพศผู้	เพศเมีย
น้ำหนักก่อนฆ่า (กรัม)	1987 ± 8.50	1678 ± 8.35
น้ำหนักหลังเอาเครื่องในออก (กรัม)	1630 ± 7.60	1322 ± 9.52
น้ำหนักซาก (% น.น. มีชีวิต)	82.07 ± 0.44	78.77 ± 2.68
เนื้ออกสันใน (% น.น. มีชีวิต)	3.64 ± 0.31	3.87 ± 0.42
เนื้ออกสันนอก (% น.น. มีชีวิต)	10.55 ± 1.25	11.01 ± 0.62
สะโพก (% น.น. มีชีวิต)	14.38 ± 0.52	13.90 ± 0.74
น่อง (% น.น. มีชีวิต)	13.26 ± 0.24	11.15 ± 1.28
ปีก (% น.น. มีชีวิต)	8.65 ± 0.48	8.44 ± 0.53
แข้ง (% น.น. มีชีวิต)	4.19 ± 0.18	3.41 ± 0.46
ซี่โครง+หลัง (% น.น. มีชีวิต)	17.81 ± 1.82	18.05 ± 1.86
คอ (% น.น. มีชีวิต)	5.52 ± 0.57	5.57 ± 0.30
หัว (% น.น. มีชีวิต)	4.14 ± 0.28	3.45 ± 0.54
ตับ (% น.น. มีชีวิต)	1.62 ± 0.15	1.95 ± 0.32
กึ้น (% น.น. มีชีวิต)	2.37 ± 0.26	2.59 ± 0.55
หัวใจ (% น.น. มีชีวิต)	0.55 ± 0.03	0.41 ± 0.10
อวัยวะ (% น.น. มีชีวิต)	0.86 ± 0.14	-
รังไข่ (% น.น. มีชีวิต)	-	0.03 ± 0.05
ม้าม (% น.น. มีชีวิต)	0.29 ± 0.04	0.25 ± 0.06
ไขมันในช่องท้อง (% น.น. มีชีวิต)	0.45 ± 1.10	1.16 ± 1.10

¹ ค่าเฉลี่ย ± ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SD)

² ข้อมูลจากไก่เบตงเพศผู้และเมีย จำนวน 5 ตัว

4. ลักษณะสีขน และรูปร่างต่างๆ ของไก่เบตง

จากการศึกษาลักษณะสีขน และรูปร่างต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 5 และ Figure 3-5 พบว่า ไก่เบตงแท้ๆ จะมีขนสีเหลืองอ่อน (whitish-yellow) หรือเหลืองทองตลอดลำตัวทั้งเพศผู้และเพศเมีย ร้อยละ 100 และขนงอกช้า เมื่ออายุ 4 สัปดาห์ มีขน primaries และ secondaries น้อยมาก มีลักษณะสั้น (short) และแคบ (narrow) กว่าไก่พื้นเมือง ไก่รุ่น (young chicks) ไม่มีการพัฒนาของขนหาง (tail feathers) เมื่อโตเต็มวัย (adult) จะมีขนปีกรอง (secondary wing feathers) พัฒนาเพียง 4-8 ขน และมีขนหางสั้นมาก ส่วนตัวผู้จะมีขนสร้อย (plumage) สีเหลืองอมแดง (reddish-yellow) นอกจากนี้ยังมีขนปีกสั้น ไม่มีขนปีกแข็ง และปลิวขึ้นข้างบน แข็งมีสีเหลือง นิ้วสีเหลือง และเล็บมีสีขาวอมเหลือง (ทวีและอรพิน, 2537; นิรัตน์และรัตนา, 2539; ปิ่น, 2541)

ตารางที่ 4. แสดงสมรรถภาพการผลิตของไก่เบตงเพศเมีย

รายการ	ค่าเฉลี่ย ^{1/ 2/}
น้ำหนักตัว 24 สัปดาห์ (กิโลกรัม)	1.69 ± 0.23
อายุเริ่มไข่ฟองแรก (สัปดาห์)	23 ± 2.50
การให้ไข่ต่อตัวต่อครั้ง	13 ± 4.50
ผลิตไข่ต่อปี (ฟอง)	60 ± 3.37
น้ำหนักไข่ (กรัม)	47.77 ± 3.37
ค่าออกยูนิต (Haugh unit)	63.25 ± 5.25
สีไข่แดง	9.53 ± 1.16
ความสูงไข่ขาว (มม.)	3.86 ± 0.97
ความกว้างไข่ขาว (ซม.)	8.20 ± 1.15
ดัชนีไข่ขาว	0.04 ± 0.01
ความสูงไข่แดง (มม.)	16.17 ± 1.24
ความกว้างไข่แดง (ซม.)	4.13 ± 0.26
ดัชนีไข่แดง	0.36 ± 0.04
ความหนาเปลือกไข่ (มม.)	0.33 ± 0.03

^{1/} ค่าเฉลี่ย ± ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SD)

^{2/} ข้อมูลจากไก่เบตงเพศเมีย 20 ตัว

ตารางที่ 5. ลักษณะสีรูปร่างต่างๆ ของไก่เบตง (Figure 3-5)

รายการ	ลักษณะ ^{1/}
สีขน	ขนมีสีเหลืองอ่อน (whitish-yellow) เหลืองทองตลอดตัวทั้งตัวผู้ และตัวเมีย
ประเภทขน	ทั้งตัวผู้ และตัวเมีย ขนที่ปกคลุมลำตัวเป็นขนประเภทขนอ่อน และสั้น ส่วนขนชนิดยาว และแข็ง ไม่มีขึ้นเลย แม้ว่าอายุจะมากขึ้นก็ตาม
ปีก	เมื่อโตเต็มวัยจะมีขนปีกรอง (secondary wing feather) พัฒนา 4-8 ขน ขนปีกสั้น ไม่มีขนปีกแข็ง (primary feather) และปลิวขึ้นข้างบน
ขนสร้อย	ตัวผู้มีขนสร้อย (plumage) สีเหลืองแดง (redish-yellow)
หาง	เมื่อโตเต็มวัยไม่มีการพัฒนาขนหาง หางสั้น ไม่มีขนแข็ง (main tail feather)
ปาก	งอขปากงอจุ่มแข็งแรง มีสีเหลืองอ่อน
หงอน	เป็นหงอนประเภทหงอนจักร (single comb) สีแดง
ผิวหนัง	ผิวหนังแดงเรื่อๆ จนถึงเหลือง
แข้ง	สีเหลือง
ก้น	จะ ไม่มีขน
นิ้ว	สีเหลือง
เล็บ	สีขาวอมเหลือง

^{1/} ข้อมูลจากไก่เบตงเพศผู้และเมีย จำนวน 50 ตัว

สรุป

จากการศึกษาการกระจายของประชากร และลักษณะประจำพันธุ์ พบว่าไก่อเบตงเป็นไก่พื้นเมืองที่นิยมเลี้ยงกันแพร่หลายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะที่จังหวัดยะลา มีแหล่งกำเนิดจากอำเภอเบตง มีการเลี้ยงกันมากที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ตัวผู้และตัวเมียมีน้ำหนักเมื่อโตเต็มที่ 2.11-2.35 และ 1.69-1.78 กิโลกรัม มีเปอร์เซ็นต์ซากอ่อน 82.07 และ 78.77 ตามลำดับ เพศเมียเริ่มให้ไข่เมื่ออายุ 23 สัปดาห์ ให้ไข่ 13 ฟอง/ตัว/ครั้ง มีน้ำหนักไข่ 47.77 กรัม/ฟอง ไข่แดงมีสีแดงเข้ม (9.53) ส่วนลักษณะสีขนไก่เบตงมีขนปกคลุมสีเหลืองอ่อน และขนงอกช้าเมื่ออายุ 4 สัปดาห์ มีขน primary และ secondary น้อยมากและมีลักษณะสั้นแคบกว่าไก่พื้นเมือง เมื่อโตเป็นหนุ่มสาวไม่มีการพัฒนาของขนหาง มีเฉพาะขนปีกกรอง 4-8 ขน ส่วนตัวผู้จะมีขนสร้อยสีเหลืองแดง ซึ่งลักษณะประจำพันธุ์ในการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับที่เคยรายงานมา

ข้อเสนอแนะ

ไก่อเบตงโตเร็วและรสชาติดีจึงเป็นที่ต้องการของตลาด นอกจากนี้เกษตรกรยังขายได้ราคาที่เป็นธรรมและมีความพึงพอใจในราคาที่ได้รับจากการขาย ควรที่จะได้มีการส่งเสริมการเลี้ยงอย่างจริงจัง แต่ยังคงขาดข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพันธุ์ การปรับปรุงพันธุ์ และคัดเลือกพันธุ์ อาหารและการให้อาหารที่เหมาะสม การจัดการ การป้องกันโรค และคุณภาพซาก ซึ่งควรจะได้มีการศึกษาต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. 2539. หนังสือประมวลสถิติประจำปี 2539. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ทวี อบอุ่น และอรพิน เวชชบุษกร. 2537. การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะต่างๆ ในไก่อเบตง, ลูกผสมเบตง-โรดฯ และเบตง-บาร์. โครงการวิจัยลำดับที่ 36-0406-040 สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ยะลา กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์.
- นิรัตน์ กองรัตนานันท์ และรัตนา โชติสังกาศ. 2539. การศึกษาการเจริญเติบโต และผลผลิตซากไก่อเบตงเปรียบเทียบกับไก่พื้นเมือง และไก่ลูกผสมเบตง x พื้นเมือง. ว.เกษตรศาสตร์ (วิทย์.). 30:312-321.
- ปิ่น จันจุฬา. 2541. ไก่อเบตง: ไก่อพื้นเมืองที่น่าสนใจ. ว. เกษตร. 26: 111-116.
- รัตนา โชติสังกาศ สุภาพร และนิรัตน์ กองรัตนานันท์. 2537. การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการให้ไข่และส่วนประกอบฟองไข่ของไก่พื้นเมือง และไก่ลูกผสมทางการค้า. ว.เกษตรศาสตร์ (วิทย์.). 28 : 38-48.
- รัตนา โชติสังกาศ และนิรัตน์ กองรัตนานันท์. 2539. ผลของอายุเมื่อเริ่มจำกัดแสงต่อลักษณะการเจริญเติบโตและการให้ไข่ของไก่พื้นเมือง. ว.เกษตรศาสตร์ (วิทย์.). 30: 27-39.

- วรวิทย์ สิริพลวัฒน์ สุชาติ สงวนพันธุ์ และกระจ่าง วิสุทธารมณ. 2531. การศึกษาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชียงใหม่ และลูกผสมพื้นบ้านเชียงใหม่. น. 28. ใน รายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรื่องไก่พื้นเมือง ครั้งที่ 2. 17-19 สิงหาคม 2531. สำนักงานการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น.
- สุธา วัฒนสิทธิ์ วรวิทย์ วณิชากิชาติ และเสาวนิต คุประเสริฐ 2535. รายงานการสำรวจพันธุ์ไก่พื้นเมืองในภาคใต้. คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เสาวนิต คุประเสริฐ จารุรัตน์ ชินาจริยวงศ์ สุธา วัฒนสิทธิ์ และวรวิทย์ วณิชากิชาติ. 2544. การใช้กากเนื้อในเมล็ดปาล์มน้ำมันแทนข้าวโพดในอาหารไก่ไข่ 2. ระยะให้ไข่. ว. สงขลา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2538. ภาพรวมภาคใต้ พ.ศ. 2538. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2539. สถิติการเกษตรของประเทศไทยปีการเพาะปลูก 2538/39. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร. เอกสารสถิติการเกษตร เลขที่ 28/2539.
- American Poultry Association. 1985. The American Standard of Perfection. American Poultry Association, Inc. Troy, New York.
- Tai, C. and C.H. Huang. 1989. Publications on the native poultry of East and Southeast Asia. The Taiwan Livestock Research Institute (TLRL), Hsinhua, Tainan, Republic of China on Taiwan. p 127.
- Deaton, J.W., L.F. Kubena, T.C. Chen and F.N. Reece. 1974. Factors influencing the quality of abdominal fat in broilers. 2. Cage versus floor rearing. Poultry Sci. 53: 574-576.
- Eitan, Y. and M. Soller. 1991. Two-way selection for threshold body weight at first egg in broiler strain females. 2. Effect of supplemental light on weight and age at first egg. Poultry Sci. 70: 2017-2022.
- Eitan, Y. and M. Soller. 1995. Two-way selection for threshold body weight at first egg in broiler strain females. 5. Replication of results in a two-generation selection experiment. Poultry Sci. 74: 1561-1565.
- Horst, P. 1989. Native fowl as a reservoir for genomes and major genes. Archiv Fur Geflu glekunde. 53: 93-101.
- Leenstra, F.R. 1986. Effect of age, sex, genotype and environment on fat deposition in broiler chickens- A review. World's Poult. Sci. J. 42: 12-25.
- Soller, M., Y. Eilan and T. Brody. 1984. Effect of diet and early quantitative feed restriction on the minimum weight requirement for onset of sexual maturity in white rock broiler breeds. Poultry Sci. 63: 1255-1261.

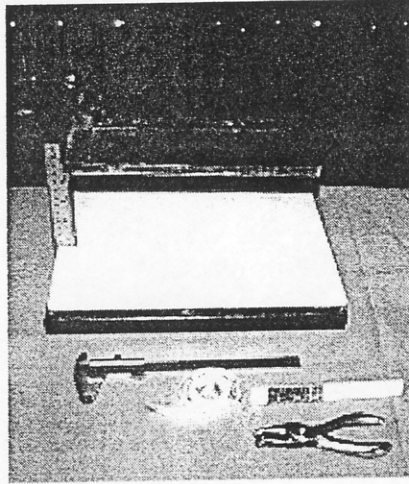

Figure 1 อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

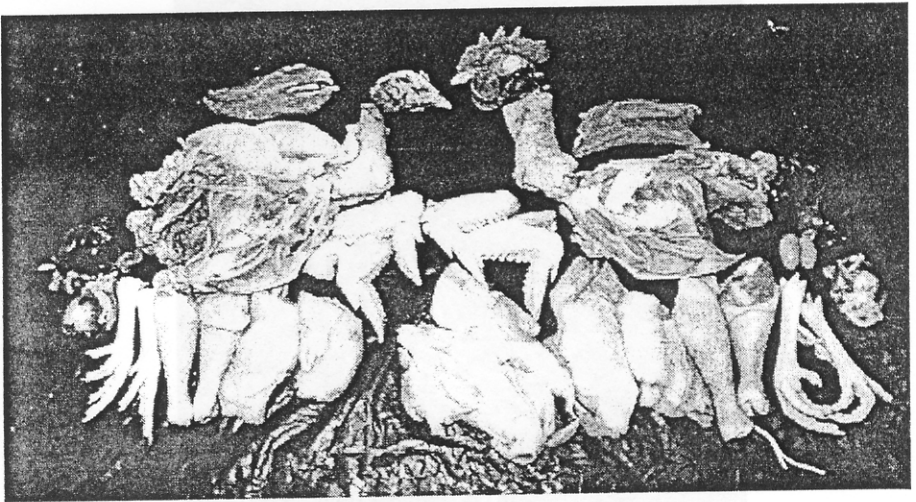

Figure 2 ลักษณะทางซากและส่วนประกอบของซาก

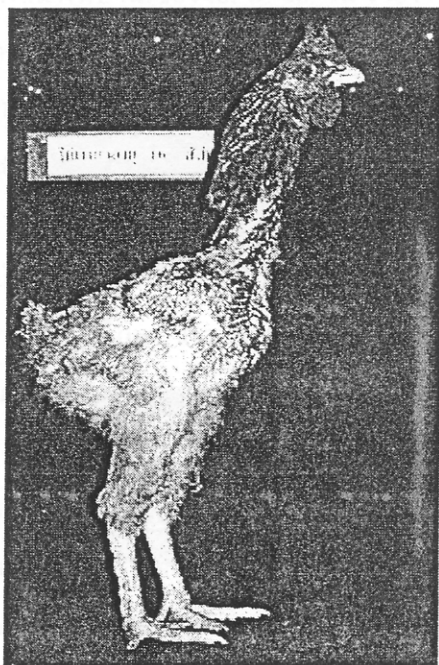

Figure 2 ไก่เบตงเพศผู้อายุ 16 สัปดาห์

Figure 3 ไก่เบตงเพศเมียอายุ 16 สัปดาห์

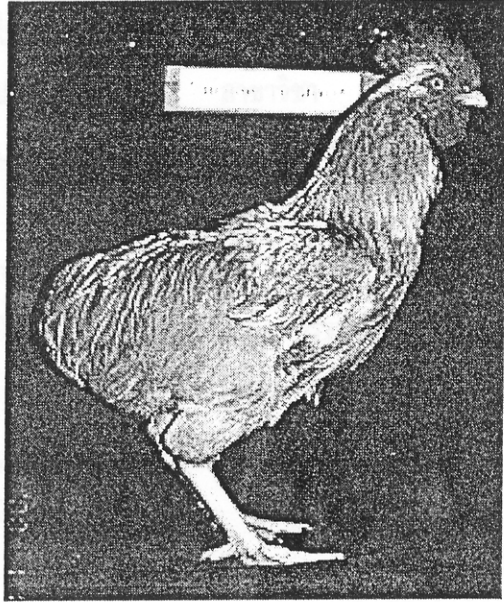

Figure 4 ไก่เบตงเพศผู้อายุ 24 สัปดาห์

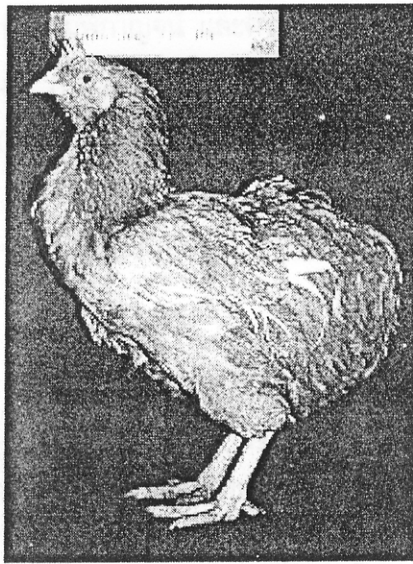

Figure 5 ไก่เบตงเพศเมียอายุ 24 สัปดาห์